

Husdyrbrug: Dårlige miljøgodkendelser truer miljøet

Allan Andersen og Frederik Hoedeman, DNs administration

Reference: Artikel i Danmarks Naturfredningsforenings: DN Kontakt 3-2007, p 15-17, oktober 2007,
<http://www.dn.dk/graphics/DN/organisation/dnkontakt/DN-Kontakt-3-2007-web.pdf>

Denne artikel beskriver Danmarks Naturfredningsforenings (DN's) første erfaringer i arbejdet med miljøgodkendelser givet af kommunerne efter den nye husdyrlov. DN har gennemgået miljøgodkendelser af husdyrbrug for forskellige vigtige parametre af betydning for miljø- og naturpåvirkningen fra husdyrbrugene.

Danmark fik i 2007 en ny husdyrlov, som blandt andet har til formål at sikre en bedre anvendelse af ny miljøteknologi i landbruget. Fordelene ved de teknologiske fremskridt skal deles ligeligt mellem landbrugsindustri og natur- og miljøinteresserne. Artiklen giver et overblik over DN's første erfaringer med miljøgodkendelser af husdyrbrug efter den nye husdyrlov. Erfaringerne bygger på gennemgang (screening) af 22 miljøgodkendelser fra juni – september 2007. Der er tale om store husdyrbrug med over 75 Dyreenheder (DE). Minkfarme er ikke medtaget i screeningen.

Borgernes mulighed for at udfordre myndighedernes afgørelser og det statslige administrationsgrundlag er betydeligt forringet

Tre fjerdedele (16 ud af 22) af de godkendelser (afgørelser) DN har screenet er en opsummering af tekniske detaljer, og mangler de afgørende oplysninger (med udgangspunkt i VVM-direktivets brede miljøbegreb), som kunne give borgerne mulighed for på et kvalificeret grundlag at forholde sig til afgørelsen. Der mangler konkrete data og beregninger for udvidelsernes mulige miljøbelastning igennem overfladevand og luft, og i grelle tilfælde indgår ordet "natur" end ikke i godkendelsens tekst. Disse forhold forekommer groteske, idet det må være en forudsætning for at offentligheden kan udnytte sin klageret, at afgørelserne indeholder de nødvendige oplysninger og i øvrigt er forståelige.

Kombinationen af det komplicerede statslige administrationsgrundlag og de manglende konkrete oplysninger om de mulige miljøkonsekvenser betyder med andre ord at husdyrloven lukker øjnene på borgerne, som står magtesløse tilbage overfor myndighedernes vurderinger.

For Danmarks Naturfredningsforening betyder det at sagerne (og eventuelle klager) bliver stort set umulige at håndtere, fordi en belysning af produktionens miljøbelastning kræver indsigt i samtlige akter i sagerne, samt en selvstændig gennemregning af belastningerne på natur og miljø, hvilket foreningen ikke har ressourcer til. Under amterne, bestod en del af Danmarks Naturfredningsforenings klagesagsarbejde i, igennem ændring af Naturklagenævnets praksis at påvirke amternes administrationsgrundlag igennem en demokratisk diskussion af

landbrugets miljørisici. Danmarks Naturfredningsforenings mulighed for, på afgørende vis at udfordre statens administrationsgrundlag og "afsløre" problemstillinger, hvor loven ikke slår til, synes alvorligt forringet med husdyrloven.

Med husdyrloven er risikodiskussionen blevet centraliseret og overflyttet til statsforvaltningens og landbrugserhvervets eksperter. Borgernes frygt, usikkerhed og begrundede bekymring ud fra lokale observationer af miljøets tilstand bliver derefter udelukkende et spørgsmål om manglende information af "irrationelle borgere" som har "misforstået" diverse modeller og videnskabelige rapporter, som man lader som om bygger på "objektiv videnskab".

Et eksempel på denne fremgangsmåde, eller tilsyneladende "objektiv videnskab", er følgende uigennemskuelige "belysning" af den mulige risiko for forurening af overfladevand med nitrat ved en udvidelse af en svineproduktion fra 111 til 249,7 DE ved Herning:

"Samtlige udbringningsområder ligger udenfor nitratklasse 1,2,3. Det maksimale dyretryk på 1,7 DE/ha er højere end det reelle dyretryk 1,63 DE/ha. Hvis DEreel er lig med eller mindre end DEmax er beskyttelsesniveauet vedrørende nitrat-overfladevand overholdt uanset hvad udvaskningsberegninger viser. Dog må der ikke udsprede mere husdyrgødning end de generelle harmoniregler."

Husdyrloven fører til en klar forringelse af adgangen til miljøoplysninger og forståelse af de reelle miljøkonsekvenser, og hermed forringelse af adgang til indflydelse og klagegang på husdyrområdet, som der ellers har været en lang tradition for i Danmark. I sidste ende er der dermed lagt op til at borgernes tillid til myndighedsarbejdet med husdyrbrug uvægerligt vil svækkes.

VVM direktivet

EU Kommissionen lægger i sin beretning til EU Parlamentet om gennemførelse af VVM direktivet (2003) i medlemslandene vægt på, at navnlig miljøkonsekvensvurderingen er nøglen til en god VVM. Derfor må det forudsættes at miljøkonsekvensvurderingen er af en vis kvalitet. Kommissionen opfordrer medlemslandene til at indføre klare procedurer for dette for at sikre overholdelse af betingelserne i direktivet. Endvidere opfordrer Kommissionen medlemslandene til at gennemførelse af direktivet bringes i overensstemmelse med Århus Konventionen. Endelig er der spørgsmålet om alternativer, som Kommissionen mener, er af tiltagende vigtighed. Kravet er at bygherren skal have undersøgt en række alternativer ud fra den konkrete kontekst og som minimum "0 alternativet".

Af de 22 screenede sager undersøger ingen af de store sager over 250 DE "0 alternativet" eller andre alternativer. I kun 8 ud af 22 af de sager DN har analyseret, gives der en nogenlunde eller fuldt forståelig, fyldestgørende og tilfredsstillende miljøkonsekvensvurdering. Århus Konventionens krav om adgang til domsprøvelse er også blevet forringet betydeligt, idet miljøvurderingerne i 14 af de 22 sager er så mangelfulde, at det som borger eller miljøorganisation er umuligt at vurdere sagens alvor samt kvalitet som en sag der eventuelt skal indbringes for Miljøklagenævnet. Enkelte af miljøgodkendelserne fra kommunerne mangler helt miljøvurderinger.

Habitatdirektivet

"Muslingedommen" kræver, at der kun gives tilladelse til projekter, hvor der er risiko for en skadelig påvirkning af et Natura 2000 områdes integritet, under forudsætning af, at myndigheden har udelukket sådanne skadelige påvirkninger. Kommunerne når i de tilfælde, hvor der er naturområder som bliver påvirket frem til, at påvirkningerne er uvæsentlige. Men i stort set

ingen af de undersøgte sager foreligger der efter DNs opfattelse en vurdering, hvor kommunen eksplicit har kunnet udelukke påvirkninger uden for enhver videnskabelig tvivl.

Screening af miljøgodkendelser af husdyrbrug

DN har gennemført en screening af miljøgodkendelser givet efter husdyrloven fra juni til september 2007 af 22 husdyrbrug. Husdyrbrugene ligger imellem ca. 75 og 500 DE. Screeningen omfatter ikke minkfarme.

Hovedindtrykkene af denne gennemgang af de 22 godkendelser er samlet i tabellen nedenfor.

Tablet: DNs resultater af screening af 22 miljøgodkendelser af store husdyrbrug. Med store og fede typer er fremhævet de "bekymrende" delresultater.

FORHOLD VURDERET	JA	NEJ	INGEN OPLYSNINGER
Tages der udgangspunkt i VVM-direktivets brede miljøbegreb	6	10	6
Er eksisterende viden- og datagrundlag anvendt	11	2	9
Er der foretaget konkrete vurderinger af fosforbelastning (fosfortal)	10	7	5
Ligger gyllebeholdere mere end 100 meter fra vandløb	2		20
Er der stillet konkrete vilkår om Renere Teknologi (RT)	14 (1)	6	2
Er der beskrevet muligheder for RT	15	6 (2)	1
Påvirkes naturområder med næringsstoffer	11 (3)	4	7
Ligger husdyrbruget i nitratfølsomme vandindvindingsområder	10 (3)	7	5
Er der lugtgener	6 (4)	10	6
Er der landskabelige, kulturmæssige eller rekreative interesser	7 (5)	8	7
DNs samlede vurdering: Er miljøvurderingerne i kommunernes godkendelser fyldestgørende og tilfredsstillende	8	13	1

Der skal knyttes følgende bemærkninger til nogle af oplysningerne i tabellen:

(1) Der er stor forskel på de stillede vilkår om RT, fra nogle meget ukonkrete formuleringer som: "driftherren skal følge udviklingen på området" over noget konkret, men traditionelt som f.eks. krav om flydelag, spaltegulv, overbrusning til - i enkelte tilfælde - noget mere avanceret som gylleforsuring.

(2) Fravalg af RT er heller ikke beskrevet.

(3) Kommunen vurderer påvirkningerne som uvæsentlige. Der forekommer i flere godkendelser betragtninger som: "da områderne i forvejen er overbelastede med næringsstoffer betyder den lille merbelastning fra husdyrbruget ingenting", eller: "nuværende bidrag af næringsstoffer påvirker grundlaget for at udpege naturområdet som særligt værdifuldt i negativ retning, men udvidelsen - som afstedkommer en 25% forøgelse af NH₃-belastningen - forringer ikke naturtilstanden".

(4) Lugtgener vurderes som uvæsentlige, men i enkelte tilfælde stilles vilkår om evt. lugtbe-grænsende foranstaltninger såfremt der opstår væsentlige lugtgener.

(5) Eventuelle konflikter løses gennem vilkår om afskærmende beplantning.

Konklusion

Hvis man som borger eller klageberettiget ønsker at sætte sig ind i godkendelserne og at foretage sin egen vurdering af miljø- og naturkonsekvenserne af de givne godkendelser er man i mange tilfælde meget ilde stedt. Kvaliteten og oplysningsniveauet - og dermed troværdigheden af teksterne - er, som det tydeligt fremgår af de "sorte tal" i tabellen, særdeles svingende og i flere tilfælde så tyndt, at det grænser til det uanvendelige og uacceptable. Det er DNs samlede vurdering at tre fjerdedele (14 ud af 22) af miljøvurderingerne i de undersøgte miljø-godkendelser af husdyrbrug ikke er tilfredsstillende eller fyldestgørende.

DN ser en stor risiko for, at der fremover bliver givet mange godkendelser af husdyrbrug, hvor natur- og miljøkonsekvenserne ikke er forsvarligt vurderet. Dermed er der en helt nærliggende risiko for at husdyrbrugene og husdyrproduktionen også betyder en yderligere øget belastning af natur og miljø, i en grad der ligger yderligere ud over naturens og miljøets tålegrænser med næringsstoffer. Dette er i helt i strid med en af intentionerne i den nye husdyrlov, nemlig at sikre naturen og miljøet mod en uacceptabel belastning fra landbrugets erhvervsaktiviteter. Den regulering vi her er vidne til minder ydermere langt fra den gode, gennemskuelige og relativt let tilgængelige og anvendelige regulering, der er af industri i øvrigt i Danmark.

For at modgå en uacceptabel udvikling på området vil DN opfordre miljøministeriet til at fremskynde evalueringen af kommunernes miljøgodkendelser af husdyrbrug med henblik på udarbejdelse af en kort og klar "drejebog" (paradigme) til hvordan godkendelser udarbejdes. En sådan drejebog må indeholde klare og korte beskrivelser af, hvad godkendelserne som minimum skal beskrive og vurdere, samt sikre offentligheden de fornødne oplysninger. DN er opmærksom på vejledningen til husdyrloven, men den er meget omfattende og givetvis alt for svær at bruge i det daglige arbejde.

De "gode kommuner", dvs. dem, som i deres godkendelser kommer godt rundt om alle de relevante problemstillinger på en forståelig måde, kan passende bruges som "rollemodeller" og i en test af drejebogen.

Endvidere bør den natur- og miljømæssige substans i administrationsgrundlaget tages op til revurdering.

BOX: Hvad kan DNS afdelinger gøre?

Klage til Miljøklagenævnet over dårlige miljøgodkendelser og miljøgodkendelser, som ikke tager tilstrækkelig hensyn til natur og miljø.

DNS afdelinger har fået selvstændig klageret efter den nye husdyrlov pr. 1. januar 2007.

Det betyder, at Afdelingen selv kan indgive klager til Miljøklagenævnet over kommunens miljøgodkendelser af husdyrbrug. Sådanne klager behøver altså ikke at sendes gennem foreningen (administrationen), sådan som klager efter andre miljølove skal. Men vi vil i DNS administration MEGET GERNE have kopier af Afdelingens klager.

Baggrunden for en eventuel klage fra Afdelingen kan være en gennemgang af godkendelsen hvor der tages udgangspunkt i Afdelingens egen bedømmelse af de 11 forhold, som er vurderet her i DNS screening, dvs. de forhold som er anført i tabellen ovenfor. På baggrund af en sådan egen screening kan Afdelingen drage sin egen konklusion om den enkelte godkendelse, også med henblik på en eventuel klage.

Fra administrationen assisterer vi naturligvis meget gerne Afdelingen undervejs. Det er imidlertid vigtigt, at vi i så fald bliver inddraget så tidligt som muligt i en sag.